

Het Eerste Internationale Symposium over vuursteen

door F. H. G. Engelen

ALGEMEEN VERLOOP

Zaterdag 26 april 1969

Eerste symposiumdag. Onder een bewolkte lucht komen de organisatoren van het symposium al tegen half tien samen bij het Bonnefantemuseum te Maastricht. De avond tevoren, tot rond middernacht, hebben zij de hand gelegd aan de noodzakelijke laatste voorbereidingen. Rode naamkaartjes op de revers maken hen kenbaar als „vraagbaken” voor de bezoekers. Geleidelijk stromen de genodigden toe en tegen half elf is de zaal geheel gevuld.

Namens de organisatoren spreekt F. H. G. Engelen Ing. een woord van welkom. Vervolgens komen naar voren:

Dr. I. L. Sxenassy	Directeur stichting Limburgs Museum voor kunsten en oudheden, Maastricht
Dhr. J. H. Römer	Voorzitter Ned. Geologische Vereniging, Nijverdal.
Prof. Dr. H. T. Waterkolk	Directeur Biologische-Archeologisch Instituut van de Rijksuniversiteit te Groningen.
Prof. Dr. P. J. Modderman	Directeur Instituut voor Prehistorie Rijksuniversiteit te Leiden.
Dr. A. A. Thiadens	Directeur Rijks Geologische Dienst Nederland, Haarlem.
Dhr. W. M. Felder	Leider Werkgroep tot onderzoek van prehistorische vuursteenmijnen, Vijlen.

Lovende woorden worden gesproken over het amateurisme, de opgraving en het symposium-initiatief.

Mr. A. M. I. H. Baeten, burgemeester van Maastricht, verklaart vervolgens in een vlotte speech het symposium en de tentoonstelling voor geopend. Dan begeeft het gezelschap zich naar het nabijgelegen Natuurhistorisch Museum, waar „Vuursteen in alle tijden” wordt geëxposeerd. Al direct heerst er een zeer geanimeerde stemming en terwijl verfrissingen rondgaan wordt kennis gemaakt en ontwikkelen zich de eerste gesprekken. Het loopt!

Inmiddels ontvangen de heer C. Rademakers en zijn assistenten de symposium-deelnemers, die een uitvoerige map met gegevens en een naamkaartje ontvangen. Om 14.00 uur neemt de Jaarvergadering van de Ned. Geologische Vereniging een aanvang, met bijna 50 deelnemers. De agendapunten worden in een vlot en zakelijk tempo afgehandeld.

In de grote spiegelzaal van restaurant Momus aan het Vrijthof begint om 17.00 uur een feestelijk diner, met rond 90 gasten. Het menu is aangepast aan het wetenschappelijk jargon van het symposium:

Kippesoep à la Ryckholt
Gebraden Michelsberger Ossehaas met Madeira-saus
Diverse Savelsbos Flora
Pommes Frites Sile

Vanille-ijs geflammeerd met C 14-methode.

De heer J. H. Römer, als voorzitter van de Ned. Geol. Ver., houdt een geestige tafelspeech. Ook Dr. Ir. Diemont van het Staatsbosbeheer laat zich horen en biedt als herinnering de nieuwe uitgebreide opgravingsconcessie aan.

Afb. 1

Mr. A. M. I. H. Baeten, burgemeester van Maastricht, verklaart het symposium en de tentoonstelling voor geopend.

Foto J. v. Eyk

Het symposium opent om 19.30 uur in het Bonnefantenmuseum, met ruim 120 deelnemers uit Nederland, België, West-Duitsland, Zwitserland en Oostenrijk. De aanwezigheid van prominente figuren uit binnen- en buitenland is voor de organisatoren een waardevolle stimulans.

Ing. Engelen spreekt een kort woord ter inleiding en kondigt aan dat het besluit genomen is iedere vijf jaar in Maastricht een internationaal symposium over vuursteen te houden.

De eerste lezing wordt gehouden door de heren P. C. M. Rademakers en P. J. Felder, met als onderwerp: „Vijf jaar opgraving van prehistorische vuursteenmijnen te Ryckholt-St. Geertruid.” Met een serie uitstekende dia's en een aantal tekeningen wordt deze uiteenzetting aangevuld. Een levendige discussie volgt, geleid door Dr. D. Montagne. Rond 23.00 uur sluit deze zeer geanimeerde bijeenkomst en is het duidelijk dat de eerste dag tot tevredenheid is verlopen. Een grote geruststelling voor de organisatoren, die gelukkig maar doodmoe naar huis gaan.

Zondag 27 april 1969

Tweede symposiumdag. De deelnemers arriveren onder een stralende lente-hemel. Ook Prof. Dr. A. E. van Giffen is aanwezig en wordt hartelijk begroet. Als eerste spreker treedt op Dr. Otto Wetzel uit West-Duitsland, met als onderwerp: „Microfossielen in vuursteen”, aangevuld met een serie dia's.

Vervolgens komt Drs. J. H. Willems voor het voetlicht met een verhandeling over zijn onderzoek naar: „Het vuursteenmateriaal van een prehistorische bewoningsplaats bij Sweikhuizen”, verlevendigd met epidiascoopprojectie.

De discussies staan weer onder leiding van Dr. D. Montagne.

De namiddag staat in het teken van een excursie. Drie comfortabele autocars vertrekken van het Vrijthof voor een bezoek aan de opgraving van de prehistorische vuursteenmijnen in het Savelsbos. De bloeiende kersenbomen en het zonnige weer geven aan het geheel een fleurig cachet.

Alle leden van de opgravingswerkgroep zijn opgetrommeld om mee te helpen de excursie te doen slagen.

Gezien de beperkte ruimte kunnen slechts groepen van 8 à 10 personen door de ondergrondse werken worden geleid. Tot overmaat van ramp weigert het licht-aggregaat alle diensten en is men uitsluitend aangewezen op de handlampen. In deze noodsituatie biedt Prof. Dr. P. J. Modderman aan de rondleiding langs de Henkeput en de bovengrondse bezienswaardigheden in het Savelsbos op zich te nemen en daardoor de werkgroepsleden in staat te stellen zich geheel aan de rondleiding ondergronds te wijden.

Na afloop van de excursie brengen een aantal deelnemers nog een bezoek aan de tentoonstelling „Vuursteen in alle tijden”, die daartoe speciaal is opengesteld.

De avondzitting wordt geopend door de heer W. M. Felder, die een beeld geeft van zijn onderzoek naar: „Vuursteen in het Krijt van Zuid-Limburg”. Een knap btoog met uitstekende dia's.

Als intermezzo wordt het houwersondiploma van de opgraving uitgereikt aan de heren P. J. Felder en P. C. M. Rademakers. Dit mijnbouw-folkloristische trekje wordt met applaus begroet.

Vervolgens komt de heer R. R. Newell uit de U.S.A. met een voordracht over: „De bewerking van de vuurstenen in de prehistorie”.

Afb. 2

Aandachtig gehoor tijdens een der voordrachten.

Foto J. v. Eyk

Afb. 3

Discussies rond de prehistorische vuursteenmijnen in het Savelsbos te Ryckholt-St. Geertruid.

Foto J. v. Eyk

Dr. D. Montagne kwijt zich weer van zijn taak als discussieleider.

Inmiddels heeft Dr. O. Wetzel in een nevenruimte voor een aantal belangstellenden een aantal projecties van zijn vuursteen „dünn Schliffe” getoond.

De tweede symposiumdag heeft de ietwat officiële sfeer van de openingsdag doorbroken. Men is iets gemakkelijker gekleed en de onderlinge gesprekken zijn veelvuldig en zeer geanimeerd. Men heeft elkaar gevonden.

Rond half elf wordt de zaal ontruimd. De organisatoren glunderen, het loopt goed, de deelnemers zijn tevreden.

Maandag 28 april 1969

Derde symposiumdag. Bewolkte hemel, kans op regen.

De ochtendzitting wordt geopend door de heer W. M. Felder, met als onderwerp: „Vuursteenwinning en bewerking na de prehistorie”. Onnodig te zeggen dat ook nu weer een uitmuntende diaserie dit onderwerp aanvult.

Vervolgens houdt F. H. G. Engelen Ing. een uiteenzetting over: „Prehistorische mijnbouw in Europa”, aan de hand van een uitgebreide literatuurstudie, met dia's van diverse prehistorische mijnen.

Om twee uur vertrekken twee autocars en enige volgwagens voor de excursie. Een aantal deelnemers uit het Rijnland, directeurs van musea en oudheidkundige genootschappen melden zich nog aan. Maas- en Jekerdal staan op het programma. Het eerste doel is de Enci-groeve in de St. Pietersberg, waar voor een fikse bui moet worden geschuld. Verder blijft de hemel droog, maar de modderige bodem vormt een handicap.

In de Enci-groeve zijn de vuursteenvoorkomens over een grote lengte te volgen. Met behulp van een megafooninstallatie geeft de heer W. M. Felder uitleg. Daarna worden twee groeves bezocht op Belgisch gebied rond Eben Emael.

In de eerste groeve, met ondergrondse winning, ziet men een vuursteenbewerker in actie, die met welgekozen slagen rechthoekige blokken vervaardigt voor oven- of maaltrommelbekleding. Enkele deelnemers verdenken de organisatoren ervan dit beeld speciaal voor de excursie in scène te hebben gezet.

Bij de volgende groeve, dagbouw, ziet men een complete ovenbekleding klaarliggen, terwijl een zending voor een porseleinfabriek in Brazilië gereed staat. Fotorolletjes worden leeggeschoten. Zakken, tassen en al wat ruimte biedt wordt beladen en gevuld met vondsten. Een vruchtbare middag.

Tijdens de avondzitting komt als eerste aan het woord de heer M. G. Lefrancq van de Société de Recherche Préhistorique en Hainut uit Bergen (Mons). In een goed verstaanbaar Frans, met een samenvatting in het Engels, geeft hij een beeld van: „Vuursteen en prehistorische winning in Henegouwen”, aangevuld met dia's en enkele exemplaren van vondsten.

In de pauze meldt de heer R. Garcet, eigenaar van de groeve te Eben Emael, de vermoedelijke vondst van een prehistorische winning in zijn concessie.

Tot slot geeft de heer K. C. Roos een: „Historisch overzicht van het vuursteenonderzoek”.

Er wordt weer uitvoerig gediscussieerd onder leiding van Dr. D. Montagne.

Dinsdag 29 april 1969

Vierde symposiumdag. Stralend lenteweer, een geknipte dag voor de excursies. Prof. Pons van de Hogeschool te Wageningen met een aantal medewerkers, Dr. v. d. Waals van het Geologisch Bureau en Dr. Ir. Diemont met een aantal medewerkers van Staatsbosbeheer voegen zich bij de deelnemers.

Eerste excursiepunt is een grote, verlaten, groeve te Boirs op Belgisch gebied. Via Visé wordt over veel mooie binnenwegen naar het restaurant op de Gulpenberg gereden voor een korte middagpauze.

Dan gaat het verder naar de in vol bedrijf zijnde NEKAMI-groeve te Bemelen. Alle voornemens om niets meer mee te nemen worden vergeten. Beladen met vondsten en met leeggeschoten camera's wordt de terugtocht aanvaard.

Rond 17.00 uur is het gezelschap voor de laatste maal bijeen in het Bonnefantenmuseum. Het symposium wordt gesloten. Een band van vriendschap is in deze vier dagen ontstaan tussen de deelnemers.

Met bewogen stem spreekt de heer F. Engelen in zijn slotwoord van: „Lieve mensen, jullie zijn een heerlijke groep” en hij memoreert het ongedwongen samenzijn door middel van een gezamenlijke hobby. „Wij hebben vier dagen prettig met elkaar geleefd, zonder politiek, zonder T.V., als gelukkige mensen. Wel thuis en tot over vijf jaar.” Met deze woorden eindigt de symposiumvoorzitter.

De heer J. H. Römer, voorzitter N.G.V., dankt allen, prijst de prachtige organisatie en noemt het symposium „een symphonie”. Voor zijn dankwoorden roept hij de organisatoren bij zich op het podium, waar zij een hartelijk applaus in ontvangst nemen.

Ir. P. Wagenaar-Hummelinck komt uit de deelnemers spontaan naar voren en richt zijn dankwoord speciaal tot de dames van de organisatoren, die hun mannen zo vele avonden en dagen hebben moeten missen.

Afb. 4

Een groep van de excursiedeelnemers tijdens het bezoek aan de groeve van de Nekami te Margraten.

Foto J. v. Eyk

Dr. D. Montagne, directeur van het Natuurhistorisch Museum, zegt trots te zijn op zoveel actieve vrienden die zijn museum telt.

Een vorstelijke gift ter ondersteuning van de opgraving, beschikbaar gesteld door enige deelnemers, wordt met applaus begroet.

Dan gaat men naar huis, moe, tevreden, vol prettige herinneringen.

Radio Omroep Zuid brengt enkele dagen na het symposium een goede reportage van rond 20 minuten.

Op 22 mei geeft ook de Westdeutsche Rundfunk een samenvatting, verzorgd door een van de deelnemers.

De aandacht van de vaderlandse pers is zeer miniem. Slechts het maandblad Limburg Vandaag brengt een beschouwing.

Voor de organisatoren is het werk nog niet afgelopen. Hun rest nog de financiële afwikkeling en de verzorging van het symposium-verslag.

